

Huvudman

Alingsås kommun
barn.ungdom@alingas.se

Ärendet

Tillsyn av förskoleklass och grundskola vid Sollebrunns skola F-6 i Alingsås kommun.

Beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Alingsås kommun att senast den **2025-09-23** ha vidtagit nedan angivna åtgärder avseende brister rörande särskilt stöd och åtgärdsprogram, planen mot kränkande behandling, arbetet med elevernas studiero, trygghet och kränkande behandling, utreda och åtgärda elevers ordningsstörande beteende, elevernas deltagande i skolenhetens ordningsregler samt rutin för omhändertagande av mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Om Alingsås kommun inte följer detta föreläggande kan mer ingripande sanktioner komma att aktualiseras.

Beslutet om föreläggande gäller omedelbart enligt 26 kap. 10 § tredje stycket skollagen. Beslutet om föreläggande får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Alingsås kommun ska vidta följande åtgärder

Särskilt stöd och åtgärdsprogram

1. Se till att rektorn vid minst ett tillfälle innan den 31 januari 2025 informerar samtliga lärare och elevhälsans personal om skollagens krav kring när de ska anmäla till rektorn att en elev kan vara i behov av särskilt stöd. Huvudmannen ska dokumentera skriftligt när och hur denna information har förmedlats. Denna dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i

samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder (2 kap. 34 § andra stycket skollagen, 3 kap. 7 § skollagen).

2. Se till att för varje anmälan om behov av särskilt stöd för en elev som inkommer till rektorn ska rektorn starta en utredning. Rektorn ska dokumentera hur många sådana anmälningar som inkommit till rektorn under perioden 2024-12-20 - 2025-09-09 (inklusive eleverna som omnämns i detta beslut där anmälan redan gjorts) och vilket datum en utredning startat för respektive elev. Denna dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder (3 kap. 7 § skollagen).
3. För varje sådan utredning om särskilt stöd som avslutas innan 2025-09-09, ska rektorn fatta beslut om att utarbeta åtgärdsprogram eller besluta att inte utarbeta åtgärdsprogram. Rektorn ska dokumentera hur många sådana beslut som fattats avseende perioden 2024-12-20 - 2025-09-09. Denna dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder (3 kap. 9 § skollagen).
4. Se till att anpassad studiegång och enskild undervisning anpassas utifrån elevens behov och förutsättningar och att beslutet föregås av en utredning av särskilt stöd och åtgärdsprogram. För de elever som bedöms vara i behov av anpassad studiegång ska rektorn inkomma med underlag som visar hur den anpassade studiegången är beslutad utifrån elevernas behov samt vilka ämnen som anpassats bort för eleven 3 kap. 11 och 12 § skollagen).
5. Se till att de åtgärdsprogram som inte har utvärderats vid angiven tidpunkt blir utvärderade. Efter genomförd utvärdering ska rektorn fatta ett nytt beslut om eleven fortsatt är i behov av särskilt stöd eller ett beslut om att åtgärdsprogrammet ska avslutas. Rektorn ska inkomma med resultat av de utvärderingar som genomförts efter 2024-12-20, samt det dokumenterade beslutet detta mynnat ut (3 kap. 9 § skollagen).

Arbetet med trygghet och kränkande behandling

6. Se till att skolenheten följer upp elevernas trygghet i utbildningen, analyserar vilka hinder som finns för att elever ska tillförsäkras trygghet samt utifrån uppföljningen och analysen av vilka behov som finns i verksamheten, beslutar om åtgärder som ska vidtas för att undanröja dessa hinder. I det arbetet ingår att följa upp och analysera hur det oönskade språkbruket på skolenheten påverkar elevernas trygghet. Uppföljningen och analysen ska omfatta personalens gemensamma arbetssätt där lärare och elevhälsans medverkan i arbetet med trygghet synliggörs. Inkom med en redogörelse för uppföljningen, analysen och

beslutade åtgärder i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder (5 kap. 3 § skollagen).

7. Se till att aktuell plan mot kränkande behandling innehåller en redogörelse för hur de planerade åtgärderna i tidigare års plan har genomförts (6 kap. 7 och 8 §§ skollagen).
8. Se till att planen mot kränkande behandling upprättas, följs upp och ses över under medverkan av eleverna (6 kap. 8 § skollagen, 2 § förordningen [2006:1083] om barns och elevers deltagande i arbetet med en plan mot kränkande behandling).
9. Se till att all personal som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten anmäler det till rektorn. Rektorn ska i sin tur anmäla händelsen till huvudmannen. Huvudmannen är skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna. Huvudmannen ska dokumentera skriftligt hur många anmälningar som kommit in under perioden 2024-12-20 - 2025-09-09. Denna dokumentation ska ges in i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. (6 kap. 10 § skollagen).
10. Se till att, i de fall huvudmannens utredning utmynnar i en konstaterad kränkning, vidtas de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra framtida kränkande behandling. Huvudmannen ska redovisa uppgifter om när utredningarna påbörjats och vad de resulterat i samt vilka åtgärder som vidtagits (6 kap. 10 § skollagen).

Arbetet med studiero

11. Se till att skolenheten följer upp elevernas studiero i undervisningen, analyserar vilka hinder som finns för att elever ska ha studiero samt utifrån uppföljningen och analysen av vilka behov som finns i verksamheten, beslutar om åtgärder som ska vidtas för att undanröja dessa hinder. Inkom med en redogörelse för uppföljningen, analysen och beslutade åtgärder i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder (5 kap. 3 § skollagen).
12. Inkom med en redogörelse för de åtgärder som har genomförts vid skolenheten i det förebyggande arbetet för att skapa studiero under vårterminen 2025 i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder (5 kap. 3 § andra stycket skollagen).
13. Se till att rektorn skapar rutiner för genomförande av utredning om en elev vid upprepade tillfällen stört ordningen eller uppträtt olämpligt eller om eleven gjort sig skyldig till en allvarligare förseelse. Rutinerna ska omfatta utformande av åtgärder som ska genomföras för att få eleven att ändra sitt beteende. Rutinerna ska även behandla dokumentation och hur samråd ska ske med elevens vårdnadshavare. Rektorn ska dokumentera hur många sådana utredningar som startats under perioden 2024-12-20 - 2025-09-09.

Denna dokumentation och de skriftliga rutinerna ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder (5 kap. 9–10 §§ skollagen).

14. Rektorn ska se till att de åtgärder som utarbetats vid en utredning enligt 5 kap. 9 § skollagen genomförs, i syfte att få eleven att ändra sitt beteende. Denna dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder (5 kap. 10 § skollagen).
15. Se till att ordningsreglerna för skolenheten utarbetas, följs upp och vid behov, omarbetas under medverkan av eleverna. Rektor ska inkomma med en redogörelse över hur eleverna har getts möjlighet att medverka och hur elevernas synpunkter har beaktats i skolenhetens ordningsregler i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder (5 kap. 5 § skollagen).

Rutin för omhändertagande av mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning

16. Rektorn ska upprätta skriftliga rutiner för hanteringen av omhändertagande av mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning som gäller för skolenheten. Rektorn ska inkomma med den beslutade rutinen som gäller för läsåret 2024/25 i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder (5 kap. 4e § skollagen).

Anmärkning

Skolinspektionen tilldelar med stöd av 26 kap. 11 § skollagen (2010:800) Alingsås kommun en anmärkning avseende brist rörande att eleverna i årskurserna 4 – 6 inte erbjuds delta i undervisning i form av extra studietid, minst två timmar per vecka, i direkt anslutning till skoldagen. Alingsås kommun ska senast den **2025-09-23** vidta de åtgärder som huvudmannen bedömer är nödvändiga för att avhjälpa påtalad brist. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas för Skolinspektionen.

Beslutet om anmärkning får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Områden utan konstaterade brister

Skolinspektionen avslutar ärendet i de delar det avser garanti för tidiga stödinsatser samt anmälan till rektorn att elever riskerar att inte nå de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas.

Redovisning av åtgärder

Redovisningen av de vidtagna åtgärderna skickas via e-post till dokument.goteborg@skolinspektionen.se, eller per post till Skolinspektionen, Box 2320, 403 15 Göteborg. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för ärendet (dnr 2024:4704) i de handlingar som sänds in.

Om ärendet

Skolinspektionen har utifrån myndighetens risk- och väsentlighetsanalys hösten 2024 inlett en tillsyn av Sollebrunn skola F-6 i Alingsås kommun.

I tillsynen har Skolinspektionen kontrollerat om verksamheten vid Sollebrunns skola F-6 följer gällande bestämmelser om extra studietid, garantin för tidiga stödinsatser, särskilt stöd och åtgärdsprogram, arbetet med elevers trygghet och studiero samt kränkande behandling.

Tillsynen har genomförts genom intervjuer med elever, lärare, personal i elevhälsan och rektorn samt lektionsobservationer mellan den 10 - 12 september 2024. Som en del av tillsynen har även dokumentation granskats, bl.a. samtliga åtgärdsprogram, skolenhetens plan mot kränkande behandling och exempel på utredningar om kränkande behandling. Huvudmannen har den 3 december 2024 inkommit med en komplettering avseende plan mot kränkande behandling. Huvudmannen har yttrat sig över allt material av betydelse för beslutet.

Motivering av beslutet

Skolinspektionen redogör först för de omständigheter som framkommit i tillsynsutredningen och som ligger till grund för myndighetens bedömning, därefter anges de bestämmelser som tillämpas och slutligen redovisar Skolinspektionen sin bedömning i det här fallet.

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av skollagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar (2 kap. 8 § skollagen). Vidare ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas om det framkommer att det finns brister i verksamheten (4 kap. 7 § skollagen).

Föreläggande

Särskilt stöd och åtgärdsprogram

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Utreda elevers behov av särskilt stöd

Av dokumentation som inkommit inför tillsynsbesöket framgår att 11 elever har anmälts till rektorn utifrån risk att inte nå betygskriterierna eller kriterierna för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas. Sex av anmälningarna avser elever från lågstadiet och fem från mellanstadiet.

Vid Skolinspektionens besök tog inspektörerna del av samtliga aktuella åtgärdsprogram, vilka är 11 till antalet och gäller elever i årskurserna 4 – 6. Ingen elev på lågstadiet har åtgärdsprogram.

I intervjuer med lärare, elevhälsan samt rektorn framgår att alla elever som har anmälts till rektorn inte har utretts för särskilt stöd. Enligt rektorn utreds alla elever som anmälts och som inte når kunskapskraven, men om en anmälan gäller exempelvis sociala behov har i stället kuratorn kopplats in och en utredning om särskilt stöd har då inte genomförts. Detta bekräftas även av lärare i lågstadiet. Rektorn uppger att det är en svårighet att veta om de extra anpassningarna som eleverna getts har gett tillräcklig effekt. Lärarna i lågstadiet säger att specialpedagogen har en lista med elever som anmälts och som behöver utredas, samt att specialpedagogen utreder elever i mån av tid. En lärare i mellanstadiet berättar att hen informerat rektorn redan under förra läsåret, när eleverna gick i årskurs 4, att nästan hälften av eleverna i klassen inte nådde målen i svenska och engelska. Enligt läraren är situationen för eleverna densamma innevarande läsår. Läraren känner inte till om någon utredning har startats för eleverna eller om någon elev i klassen har ett upprättat åtgärdsprogram. Representanter för elevhälsan bekräftar att arbetet med att utreda alla elever som anmälts till rektorn inte har hunnits med samt att det har varit ett bristande arbete under lång tid.

Lärare i mellanstadiet uppger att de inte får någon återkoppling efter att en anmälan gjorts, och de har inte heller kännedom om utredningar har startats för eleverna eller om åtgärdsprogram har upprättats. Rektorn säger att det inte finns någon struktur för arbetet med återkoppling till lärarna efter att de anmält elever till rektorn, samt att det åligger specialpedagogen att ha kommunikation med lärarna.

Åtgärdsprogram

Av dokumentation och intervjuer med lärare och elevhälsan framgår att elever ges ingripande särskilt stödinsatser utan beslut om åtgärdsprogram. Därtill har elevernas behov av särskilt stöd inte utretts innan det särskilda stödet satts in. Av

inskickad dokumentation inför tillsynen framkommer att ett par elever i årskurs 3 har enskild undervisning, utan åtgärdsprogram. Enligt dokumentationen har eleverna anmälts till rektorn i januari och april 2024, utredningar har påbörjats i april 2024 men har inte avslutats. Lärare samt speciallärare på lågstadiet uppger att specialläraren har arbetat med eleverna sedan årskurs 1 och att eleverna har anmälts vid flera tillfällen för utredning till rektorn sedan dess. Det har gjorts kartläggningar för eleverna men beslut om åtgärdsprogram har inte fattats. Elevhälsan bekräftar att eleverna får enskild undervisning av specialläraren, vilket de ser som ett särskilt stöd. Eleverna har dock inte åtgärdsprogram eftersom utredningarna inte är klara och rektorn har inte fattat beslut om att upprätta åtgärdsprogram.

I intervjuer med lärare, elevhälsan samt med rektorn framgår att rektorn i ett flertal ärenden inte har fattat beslut om att upprätta eller att inte upprätta åtgärdsprogram efter genomförd utredning. Specialpedagogen, som ansvarar för att utreda eleverna, uppger att det finns väldigt stora behov hos eleverna på mellanstadiet och att det saknas tillräcklig tillgång till specialpedagogisk kompetens för att hinna utreda elevernas behov av särskilt stöd. Rektorn har, enligt specialpedagogen, kännedom om elevernas behov av stödinsatser men har inte gjort tillräckligt för att se till att elevernas behov av särskilt stöd tillgodoses. Specialpedagogen uppger att det finns 18 elever i olika årskurser som har utretts av specialpedagogen, där utredningen landat i att eleverna är i behov av särskilt stöd. Rektorn har för dessa elever inte fattat beslut om åtgärdsprogram och eleverna får i stället insatser i form av extra anpassningar så länge. Specialpedagogen uppger att när hen är klar med en utredning om särskilt stöd ger hen en rekommendation till rektorn om eleven är i behov av särskilt stöd eller inte. Specialpedagogen säger vidare att om rektorn inte fattar något beslut i ärendet händer ingenting och processen avstannar. Specialpedagogen berättar att hen under vårterminen 2024 har utrett ett flertal elever på lågstadiet, rekommenderat rektorn att eleverna ska ges särskilt stöd och att fatta beslut om att upprätta åtgärdsprogram. Rektorn har inte i något fall fattat beslut om åtgärdsprogram för dessa elever och de ges i stället fortsatt stöd i form av extra anpassningar. Rektorn uppger att han inte känner till att elevernas utredningar är klara.

Lärarna i mellanstadiet berättar om en elev som de alla är särskilt oroliga för, och som har anmälts till rektorn redan under första skolveckan förra läsåret. Lärarna har försökt att anpassa undervisningen för eleven på olika sätt, exempelvis genom anpassat undervisningsmaterial eller särskild placering i klassrummet. Eleven vill inte genomföra det anpassade materialet, deltar inte i undervisningen, går ut och in i klassrummet och stör undervisningen för övriga elever. Läraren som ansvarar för klassen säger att specialpedagogen har sagt att hen bedömer att eleven är i behov av enskild undervisning, vilket eleven inte har. I intervju med elevhälsan bekräftar specialpedagogen att eleven i fråga varit aktuell under 4–5 år. Specialpedagogen säger att hen rekommenderat rektorn att besluta om åtgärdsprogram och särskilt stöd, vilket rektorn inte har gjort. Det innebär enligt specialpedagogen att eleven inte får det särskilda stöd som utredningen har visat

att eleven är i behov av. Rektorn uppger att han känner till situationen för den aktuella eleven. Eleven i fråga har inte något åtgärdsprogram.

Utvärdering av åtgärdsprogram

Skolinspektionen tog vid tillsynsbesöket del av samtliga aktuella åtgärdsprogram. I samtliga åtgärdsprogram har datum för utvärdering passerat. Datum för utvärdering är i fem åtgärdsprogram november 2023, och i fem andra åtgärdsprogram mars - maj 2024. Ett åtgärdsprogram skulle utvärderats i augusti 2024. I samtliga fall saknas dokumenterade utvärderingar och beslut om att upprätta nya åtgärdsprogram efter att datum för utvärdering passerat.

I intervju med lärare på mellanstadiet framgår att ingen av dem har deltagit vid utvärdering av elevers åtgärdsprogram. I intervju med representanter för elevhälsan framgår att specialpedagogen är ansvarig för att utvärdera åtgärdsprogram samt att hen inte hinner med att utvärdera samtliga åtgärdsprogram, eftersom hen fokuserar på utredningar. Specialpedagogen uppger att hen har kontakt med elevernas vårdnadshavare och de som vill ha en utvärdering får det. Hen säger vidare att i de utvärderingar som genomförts kvarstår oftast elevernas behov och åtgärdsprogrammen och stödinsatserna kvarstår. Det upprättas enligt specialpedagogen inte nya åtgärdsprogram för eleverna och rektorn fattar inte något nytt beslut om åtgärdsprogram, även om stödinsatserna är ingripande. Rektorn bekräftar i intervju att han inte har fattat några nya beslut om åtgärdsprogram efter utvärdering.

Anpassad studiegång

Av intervjuer framgår att beslut om anpassad studiegång inte utgår från de enskilda elevernas behov. Av de åtgärdsprogram som Skolinspektionen tagit del av framgår att flera elever har stödinsatser av ingripande karaktär, såsom anpassad studiegång. För ett par elever som har anpassad studiegång framgår det inte av åtgärdsprogrammen vilka ämnen som har anpassats bort. Representanter för elevhälsan säger att de elever som har beslut om anpassad studiegång alltid har anpassat bort No-ämnena (biologi, fysik och kemi), samt att anpassningen inte har gjorts med utgångspunkt i elevernas behov. Rektorn bekräftar detta och uppger att det är ett arv från den tidigare rektorn samt att han inte har lyckats arbeta bort det.

Rättslig reglering

Utreda elevers behov av särskilt stöd

Av skollagen framgår att om det inom ramen för undervisningen eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen enligt 5 §, ska detta anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga.

Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Samråd ska ske med elevhälsan, om det inte är uppenbart obehövt. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd (3 kap. 7 § skollagen).

Åtgärdsprogram

Ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska behovet av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses framgå. Av programmet ska det också framgå när åtgärderna ska följas upp och utvärderas och vem som är ansvarig för uppföljningen respektive utvärderingen. Eleven och elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta när ett åtgärdsprogram utarbetas.

Åtgärdsprogrammet beslutas av rektorn. Rektorn får inte överlåta sin beslutanderätt till någon annan om beslutet innebär att särskilt stöd ska ges

1. i en annan elevgrupp eller enskilt enligt 11 §,
2. i form av distansundervisning och annan undervisning enligt 11 a §, eller
3. i form av anpassad studiegång enligt 12 §.

Om en utredning enligt 7 § visar att eleven inte behöver särskilt stöd, ska rektorn eller den som rektorn har överlåtit beslutanderätten till i stället besluta att ett åtgärdsprogram inte ska utarbetas (3 kap. 9 § skollagen).

Enskild undervisning och anpassad studiegång

Av skollagen framgår att om det finns särskilda skäl, får ett beslut enligt 9 § för en elev i grundskolan innebära att särskilt stöd ska ges enskilt eller i annan undervisningsgrupp (särskild undervisningsgrupp) än den som eleven normalt hör till (3 kap. 11 § skollagen).

Om det särskilda stödet för en elev i grundskolan inte i rimlig grad kan anpassas efter elevens behov och förutsättningar, får ett beslut enligt 7 § innebära avvikelser från den timplan samt de ämnen och mål som annars gäller för utbildningen (anpassad studiegång). I grundskolan ska den anpassade studiegången utformas så att eleven så långt som möjligt får förutsättningar att nå behörighet till gymnasieskolans nationella program (3 kap. 12 § skollagen).

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns betydande brister i skolenhetens arbete med särskilt stöd. Av utredningen framgår att ett flertal elever inte når de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppnås. Utredningen visar att det finns lärare som har signalerat oro för elevers måluppfyllelse till rektorn, som i sin tur inte har tagit emot detta som en anmälan. Det får till följd att rektorn inte har sett till att elevernas behov av särskilt stöd har

utretts. Specialpedagogen har heller inte hunnit med att utreda alla elever som anmälts.

Vidare har rektorn i ett flertal ärenden inte fattat beslut om åtgärdsprogram efter avslutade utredningar, vilket får till följd att eleverna inte får det särskilda stöd som utredningen har visat att eleverna är i behov av.

Därtill visar utredningen att elever ges särskilt stödinsatser i form av enskild undervisning utan att utredning av deras behov har genomförts och åtgärdsprogram beslutats, samt att beslut om anpassad studiegång inte utgår från elevernas individuella behov och förutsättningar.

Vidare genomförs inte utvärderingar av befintliga åtgärdsprogram vid utsatt tidpunkt och rektorn tar inte heller någon ny ställning till elevernas fortsatta stödbehov samt fattar beslut om att upprätta nya åtgärdsprogram. Det innebär att elever och vårdnadshavare inte vid dessa tillfällen ges ett formellt beslut som de kan överklaga om de inte håller med om rektorns bedömning och de fråntas sin rätt att överklaga beslutet till Skolväsendets överklagandenämnd. Sammantaget kan konstateras att det finns brister i flera delar i arbetet med att utreda elevers behov av särskilt stöd och att upprätta åtgärdsprogram. Att arbetet brister innebär att det finns risk att eleverna inte får det stöd som de har rätt till och att deras möjligheter att nå målen för utbildningen försvåras.

Arbete med trygghet och mot kränkande behandling

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Trygghet på skolenheten

Elever i de flesta klasser och årskurser som Skolinspektionen intervjuat uppger att de känner sig trygga på skolan. Flera elever säger dock att det finns elever i deras klasser som inte känner sig trygga samt att många elever är elaka mot varandra och det sägs mycket fula ord. Elever i både låg- och mellanstadiet ger som exempel att det är vanligt förekommande att elever uttrycker ord som "fuck you" eller "håll käften" till andra elever. Det är också vanligt att elever kallar varandra för "gay/bög", "trans", "hora", "fitta" samt uttryck som "jag hatar dig" eller kallar någon ful, tjock, fattig eller "svarta neger". Eleverna berättar också att det ofta förekommer att elever bråkar, brottas, kör aggressiv jage eller säger elaka saker till varandra. Vidare uppger elever i ett par klasser på låg- och mellanstadiet att elever bråkar med varandra, både i klassrummet, när läraren lämnat, och utanför klassrummet. Elever i mellanstadiet berättar också att det under förra läsåret inträffade flera händelser, såsom att brandlarmet utlöstes ofta, att speglar krossats i omklädningsrum samt att en elev försökte starta en brand på skolan. Elever i lågstadiet säger att det finns vuxna ute på rasterna för att se till att eleverna inte bråkar, dock är det inte alltid som de vuxna ser när det inträffar konflikter. Till exempel är de vuxna, enligt eleverna, bara vid rutschkanan och gaga-rinken när elever från förskoleklassen är där.

Lärare i både låg- och mellanstadiet, elevhälsan och rektorn bekräftar att eleverna har ett språkbruk som innehåller mycket fula ord och nedsättande kommentarer. Lärare i lågstadiet ger även exempel på ett flertal allvarliga händelser som inträffat; att elever griper efter stora stenar eller knivar när de blir arga, att elever tagit med sig tändstål eller tändare hemifrån samt antänt saker i skolan. Det har också hänt att en elev har letat efter knivar i skolan i syfte att skada en annan elev. Lärarna i lågstadiet säger att denna typ av allvarliga händelser anmäls som kränkande behandling.

Förebyggande insatser för att skapa trygghet

Av dokumentation inför tillsynen framgår att elevernas upplevelse av trygghet följs upp via två olika enkäter: Skolinspektionens elevenkät som genomförs varannan vårtermin med elever i årskurs 5 samt en regiongemensam elevenkät som genomförs med elever i årskurs 2. Båda dessa enkäter har genomförts under vårterminen 2024. Både elever, lärare, elevhälsan och rektorn uppger att eleverna även fyller i frågor om trivsel och trygghet inför, samt pratar om det under, utvecklingssamtalen.

Lärare i några årskurser uppger att de upplever att eleverna är trygga. En lärare säger att det är svårt att avgöra om eleverna känner sig trygga. Vid utvecklingssamtal har elever i flera klasser svarat att de ofta eller alltid känner sig trygga. En lärare uppger att eleverna i klassen vid terminsstart inte var trygga på skolan men att de elever i klassen som haft utvecklingssamtal vid tidpunkten för Skolinspektionens besök, cirka hälften, har uppgett att de numera är trygga. En annan lärare uppger att eleverna trivs tillsammans men att de tycker att de äldre eleverna är läskiga, samt att det upplevs jobbigt när äldre elever bankar på dörren till klassrummet. Elevhälsan och rektorn säger att de kan få information om elevernas upplevelse av trygghet från lärare utifrån utvecklingssamtalen, men ingen övergripande information eller helhetsbild av vad som framkommit.

I den analys som görs i skolenhetens systematiska kvalitetsarbete av enkätsvaren för föregående läsår beskrivs att resultatet från Skolinspektionens elevenkät har försämrats mycket avseende trygghet och kränkande behandling, jämfört med tidigare resultat. Det framgår även av det systematiska kvalitetsarbetet att tryggheten för elever i förskoleklass och lågstadiet har påverkats negativt av omorganisationer, exempelvis då uppdelade raster har blivit gemensamma. Även tryggheten för eleverna i mellanstadiet uppges ha påverkats negativt av omorganisationer under förra läsåret, så som att personal fick sluta och att rastvårdskap försvårades.

Vad gäller elevernas språkbruk uppger lärare i lågstadiet att de pratar med eleverna dagligen om språkbruket och om ordens innebörd, men det går inte in och användningen av orden kommer hemifrån. Även lärare i mellanstadiet uppger att de reagerar på elevernas språkbruk när det sker och lärare ger exempel på att

samtal om detta skett i klasser. Lärare i lågstadiet uppger, utifrån att det sker mycket andra allvarliga händelser bland eleverna, att de inte har utrymme att arbeta förebyggande med elevernas språkbruk.

På frågan om vilket förebyggande arbete för elevernas trygghet som bedrivs på skolenheten uppger rektorn att det består i det relationsbyggande arbetet samt rastvärdar som kan förekomma konflikter. Även lärare uppger att det förebyggande trygghetsarbetet består i rastvärdar, som även möter upp elever vid bussarna på morgonen samt eftermiddagen, och rastboden. Elevhälsan uppger att det inte finns något förebyggande trygghetsarbete utan de insatser som genomförs görs utifrån identifierade problem, exempelvis hade elevhälsan och rektorn samtal med två årskurser under förra läsåret. I det systematiska kvalitetsarbetet framgår att de insatser som ska vidtas innevarande läsår för att öka elevernas trygghet är: rastaktiviteter, Classroomscreen, stationsarbete, en gemensam rast i månaden, och fadderverksamhet. Andra insatser som nämns är fasta platser i klassrummet, rastvärdskap, livskunskap samt kompetensutveckling hos personal med fokus på relationellt ledarskap.

Anmälan, utredning och åtgärder vid förekomst av kränkande behandling

I inskickad information inför tillsynen framgår att under föregående läsår anmäldes 212 händelser där elever på skolenheten kan ha utsatts för kränkande behandling. Av skolenhetens systematiska kvalitetsarbete framgår att pojkar är överrepresenterade i dessa samt att de vanligaste händelserna är verbala och fysiska kränkningar. Händelserna sker vanligtvis i klassrummen med kringutrymmen eller ute på skolgården.

Några elever i lågstadiet berättar att om de säger elaka saker till varandra kan en vuxen ringa hem, elever kan få gå till rektorn eller en kränkningsanmälan kan göras. Mellanstadieläverna säger att de inte tycker att språkbruket är okey och att lärarna borde ha mer koll. Elever i mellanstadiet säger att vuxna tidigare har sagt till eleverna jättemycket, men de har slutat att säga till eftersom det sker så ofta. De säger även att de inte känner till i vilka situationer som en kränkningsanmälan görs samt att de inte känner till skolans plan mot kränkande behandling. Även rektorn delar bilden av elevernas beskrivna språkbruk, och han bekräftar att alla verbala kränkningar som uttrycks inte anmäls som kränkande behandling.

Lärare i mellanstadiet uppger att de anmäler händelser mellan elever som exempelvis tjafs, bråk, knuffar samt verbala kränkningar. Efter en anmälan får lärarna ingen återkoppling. Mellanstadielärarna har inte haft anledning att göra någon kränkningsanmälan innevarande läsår. Elevhälsan uppger att de kan få information om de händelser som skett rörande kränkande behandling, men elevhälsan har ingen kännedom om ärenden utreds, eller om eller vilka insatser/åtgärder som har satts in efter en utredning. En av representanterna för elevhälsan uppger att de aldrig tar upp ärenden om kränkande behandling på elevhälsans möten. Vidare har elevhälsan ingen insyn i arbetet med planen mot

kränkande behandling. Elevhälsan säger att det inte finns något förebyggande eller övergripande arbete mot kränkande behandling.

Skolinspektionen har inför tillsynen tagit del av skolenhetens tre senaste anmälningar om kränkande behandling samt utredningen av dessa. Samtliga tre ärenden har inträffat i maj och juni 2024 och rör slagsmål mellan elever. I ett av ärendena framgår att aktuella elever har haft pågående konflikter under flera veckors tid. I samtliga ärenden framgår att utredningen är gjord på plats, men ingen beskrivning av vem som deltagit i utredningen eller om händelsen bedöms vara kränkande behandling eller inte. Därtill framgår inte vilka åtgärder som ska vidtas för att säkerställa att den kränkande behandlingen upphör. Inget av ärendena innehåller någon uppföljning. Lärare i lågstadiet bekräftar att det i kränkingsärenden saknas åtgärder för att förhindra framtida kränkningar. Några lärare i mellanstadiet uppger att de inte känner till att några åtgärder har vidtagits efter en anmälan om kränkande behandling gjorts. Någon lärare berättar att åtgärder som vidtagits för att motverka fortsatta kränkningar har varit en elev i lågstadiet som fått byta undervisningsgrupp samt att en rastvärd har satts in vid gaga-rinken.

I intervju uppger rektorn det finns en osäkerhet kring vad som ska göras efter att händelser har ägt rum och att det arbetet har rektorn och personalen inte fått till. Rektorn uppger att han eller samverkanspedagog utreder de händelser som kommer in och att rektorn ansvarar för att göra en bedömning om huruvida kränkande behandling har skett eller inte, samt att det är svårt att avgöra. Han säger också att många av ärendena som har anmälts har varit konflikter samt att det har varit oklart om det är kränkningar som har skett, och då har arbete skett på gruppnivå i stället. Vidare uppger rektorn att händelser som anmäls ofta redan är utagerade när det kommer till rektorns kännedom, och då anses det som gjorts på plats vara utredningen. På frågan om vilka åtgärder som vidtagits efter en utredning för att den kränkande behandlingen inte ska fortsätta ger rektorn ett fåtal exempel, såsom samtal med elev och vårdnadshavare, samtal med kurator samt att en elev fått sitta utanför klassrummet i korta stunder. Rektorn säger att det finns ett flertal elever som upprepande har ett oönskat beteende och där sker samtal med vårdnadshavare. Rektorn uppger att arbetet med kränkande behandling är ett eftersatt arbete och att han har tagit upp problematiken med huvudmannen för att få stöd i arbetet. Han säger vidare att han inte vet hur han ska angripa problematiken samt hur det förebyggande och systematiska arbetet mot kränkande behandling ska bedrivas.

Under Skolinspektionens besök skedde en händelse där en elev i lågstadiet utsattes för våld av ett par äldre elever. Det framkom vid intervju också att eleven i fråga blivit utsatt av dessa elever sedan terminsstart. Rektorn säger att han inte har fått in någon kränkingsanmälan avseende någon händelse för den aktuella eleven.

Plan mot kränkande behandling

Skolinspektionen har tagit del av skolenhetens plan mot kränkande behandling för läsåret 2024/25. I planen framgår att en utvärdering av föregående års prioriterade mål inte har genomförts i aktuell plan, och inte heller i den plan som var gällande förra läsåret. Skälet till att det inte genomförts är på grund av ändringar i skolledningen. Av aktuell plan framgår även att kartläggning för att identifiera de risker som finns i verksamheten är tänkt att genomföras exempelvis genom elevenkäter årligen med samtliga årskurser på skolan. Rektorn uppger i intervju att någon enkät med samtliga årskurser inte har genomförts.

Elever i mellanstadiet berättar i intervju att de inte känner till skolans plan mot kränkande behandling samt att de inte har medverkat i arbetet med den. Att eleverna inte har deltagit i arbetet med planen bekräftas av lärare, rektorn och huvudmannen. Lärarna i mellanstadiet uppger också att de inte har kännedom om hur planen mot kränkande behandling följs upp.

Rättslig reglering

Av skollagen framgår att alla elever ska tillförsäkras en skolmiljö där utbildningen präglas av trygghet. Huvudmannen ska säkerställa att det på skolenheten bedrivs ett förebyggande arbete som syftar till att skapa trygghet (5 kap. 3 § skollagen).

I förarbetena uttalas att ett förebyggande arbete för trygghet bl.a. innebär att skolor och huvudmän följer upp elevernas trygghet. Det innebär även att skolor och huvudmän analyserar vilka hinder som finns för att elever ska vara trygga och aktivt verkar för att dessa hinder undanröjs, i syfte att se till att eleverna är trygga under hela sin skoldag och därigenom har goda möjligheter till utveckling och lärande. Det förebyggande arbetet omfattar ett aktivt arbete med att främja de normer och värden som ska präglade utbildningen, bl.a. alla människors lika värde och respekt för andra människors egenvärde samt jämställdhet, och åtgärder inriktade mot specifika problem som sexuella trakasserier eller andra former av kränkningar. Även att aktivt motverka alla former av kränkande behandling ingår i det förebyggande arbetet (Prop. 2021/22:160, s. 46 och 228).

Av skollagen framgår att en personal som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till rektorn, som i sin tur är skyldig att anmäla detta till huvudmannen. För varje anmälan om kränkande behandling som huvudmannen mottar, är huvudmannen skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden (6 kap. 10 § skollagen).

Plan mot kränkande behandling

Av skollagen framgår att huvudmannen ska se till att det varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av elever. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses påbörjas eller genomföras under det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i efterföljande års plan (6 kap. 8 § skollagen).

En plan mot kränkande behandling enligt 6 kap. 8 § skollagen ska upprättas, följas upp och ses över under medverkan av barnen eller eleverna vid den verksamhet som planen gäller för. Utformningen och omfattningen av barnens eller elevernas deltagande ska anpassas efter deras ålder och mognad (2 § förordningen [2006:1083] om barns och elevers deltagande i arbetet med en plan mot kränkande behandling).

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i skolenhetens förebyggande arbete för att skapa trygghet och i arbetet med att motverka kränkande behandling.

Skolinspektionen konstaterar inledningsvis att eleverna inte tillförsäkras en skolmiljö där utbildningen präglas av trygghet. Såväl elever, lärare, elevhälsa och rektor beskriver ett klimat som ger en bild av att det inte är en trygg skolmiljö på Sollebrunns skola F-6. Även om vissa elever och lärare i intervjuer uppger att tryggheten på skolenheten blivit bättre, beskriver elever och lärare också vid intervjuer händelser som inträffat där det förekommer skadegörelse, slagsmål, konflikter, ordningsstörande beteende, oväsen, hot, rasistiska kommentarer och såväl verbala som fysiska kränkningar i stor omfattning. Det framgår att lärarna pratar med elever om språkbruket men att mängden allvarliga händelser som inträffar bland eleverna gör att lärare inte har utrymme att arbeta med elevernas språkbruk utifrån det behov som finns.

Utredningen visar vidare att verksamheten inte uppfyller de krav som följer av skollagens bestämmelser om förebyggande arbete för att skapa trygghet. Ett förebyggande arbete ska innefatta att följa upp och kartlägga nuläge, analysera behov som finns i verksamheten och att identifiera hinder som finns för att elever ska ha trygghet samt genomföra åtgärder för att undanröja sådana hinder.

Utredningen visar att skolenheten förvisso följer upp elevernas upplevelse av trygghet och att majoriteten av eleverna som intervjuats känner sig trygga. Samtidigt visar den analys av enkätsvaren som återges i skolenhetens systematiska kvalitetsarbete att resultatet från Skolinspektionens elevenkät har försämrats mycket avseende trygghet och kränkande behandling mellan årets enkät och föregående enkät, som genomfördes vårterminen 2022. Det är ostridigt, att elever har ett oönskat grovt språkbruk och att verbala kränkningar är vanligt förekommande samt att elevernas språkbruk i flera klasser är ett återkommande problem på skolenheten. Språkbruket utgör ett hinder för att eleverna ska uppleva sig trygga under skoltid. Det görs dock ingen analys av hur språkbruket på

skolenheten, eller det stora antalet verbala anmälningar av kränkande behandling som gjorts, påverkar elevernas upplevelse av trygghet. Det saknas både en analys och förebyggande åtgärder för att komma tillrätta med dessa situationer. Skolenheten har innevarande läsår varken planerat för eller genomfört några övergripande förebyggande insatser utifrån språkbruket. Varken lärare eller elevhälsan deltar i något sådant förebyggande arbete. De insatser som rektor redogör för stannar vid rastvärdar, rastaktiviteter och Classroomscreen vilka kan adekvata men tar inte sikte på den otrygghet elevernas språkbruk medför. Det förebyggande arbetet för att skapa trygghet är därmed bristfälligt då det arbete som görs inte tar sikte på de specifika behov som finns på skolenheten.

Vidare visar utredningen att det är vanligt att elever uttrycker verbala kränkningar till varandra, att lärare ibland säger till men dessa händelser anmäls inte alltid till rektorn och huvudmannen som kränkande behandling. Därtill finns exempel på händelser där elever har utsatts för fysiskt våld av andra elever som inte heller har anmälts till rektorn, som i sin tur inte har kunnat anmäla händelserna vidare till huvudmannen. Det innebär att dessa händelser inte heller utreds och åtgärdas samt att huvudmannen inte får kännedom om dem. Därtill framgår att de händelser som anmäls inte alltid utreds, utan utredningen stannar vid att samtal förts i anslutning till de aktuella händelserna.

När anmälningar av kränkande behandling inte utreds i tillräcklig omfattning har inte heller åtgärder vidtagits och vid behov intensifierats för att förhindra nya kränkningar. En utredning ska allsidigt belysa händelsen och omfatta samtliga elever som involverats. Den bör innehålla en analys av orsakerna till det inträffade och leda till en objektiv bedömning om den utsatte eleven har utsatts för kränkande behandling eller inte. Om eleven utsatts för en kränkning ska adekvata åtgärder vidtas för att den kränkande behandlingen ska upphöra. Arbetet med att anmäla, utreda och vidta adekvata åtgärder för att förhindra kränkande behandling vid skolenheten brister därmed.

Skolinspektionen kan därtill konstatera att även arbetet med skolenhetens plan mot kränkande behandling brister. Skolenhetens plan mot kränkande behandling innehåller ingen utvärdering av de åtgärder som genomförts under föregående läsår. Därtill har eleverna inte medverkat vare sig i uppföljningen av den gamla planen mot kränkande behandling eller i upprättandet av den aktuella planen mot kränkande behandling. Detta är en brist.

Arbetet med studiero

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Studiero på skolenheten

I inskickad information inför tillsynen samt i intervjuer framgår att studieron brister i flera klasser samt att det påverkar elevernas kunskapsresultat negativt. Av dokumentation inför tillsynen framgår att elevernas upplevelse av studiero följs upp via två olika enkäter: Skolinspektionens elevenkät som genomförs med elever i

årskurs 5 samt en regiongemensam elevenkät som genomförs med elever i årskurs 2. Dessa enkäter har genomförts under vårterminen 2024. Av resultatet från den regiongemensamma enkäten med årskurs 2 framgår att 18 procent av eleverna har svarat *Aldrig* eller *Sällan* på frågan "Kan du koncentrera dig när du arbetar i skolan". Av Skolinspektionens enkät, som även anges i skolenhetens systematiska kvalitetsarbete, framgår att 60 procent av eleverna har svarat *Ibland* på frågan "Hur ofta är det arbetsro på lektionerna". På frågan "Hur ofta är det så stökigt på lektionerna att du har svårt att koncentrera dig" svarar 45 procent av eleverna *Ibland*. Det görs enligt rektorn inte någon uppföljning av samtliga elevers upplevelse av studiero.

Av skolenhetens systematiska kvalitetsarbete framgår att studieron även har varit bristande under föregående läsår, läsåret 2023/24. I det systematiska kvalitetsarbetets beskrivning och bedömning beskrivs att studieron under läsåret 2023/24 har varit undermålig eller mycket bristfällig i årskurserna 1, 4, 5 och 6 (nuvarande årskurs 2, 5, 6 och 7). Den bristande studieron i lågstadiet beskrivs bero på gemensamma raster, vilket leder till konflikter som tas med in i klassrummet och därmed bidrar till sämre studiero. Det framgår vidare att avseende mellanstadiet har studieron varit alldeles för dålig för att kunna bedriva undervisning och för att alla elever ska ha förutsättningar att nå kunskapsmålen. Den bristande studieron i mellanstadiet beror på elevers attityd och jargong gentemot skolan, av högstadieelevers negativa inflytande över ett flertal individer samt omorganisationer. Det framgår vidare att i årskurs 1 (nuvarande årskurs 2) har det stundtals varit svårt att bedriva undervisning över huvud taget, i samtliga ämnen, på grund av flera elevers normbrytande beteende. Elever har exempelvis lämnat klassrummet regelbundet. I årskurs 4 och 5 (nuvarande årskurs 5 och 6) beskrivs att lektionerna i teknik har varit stökiga och pratiga samt att det ibland har varit svårt att genomföra det som planerats.

Förebyggande arbete för studiero

Av det systematiska kvalitetsarbetet framgår att följande insatser ska vidtas för att förbättra studieron under läsåret 2024/25:

Förskoleklass och lågstadiet:

- Förebyggande värdegrundsarbete
- Gruppstärkande övningar
- Åldersblandade aktiviteter
- Samplanering, ökat samarbete i arbetslaget

För förskoleklass samt låg- och mellanstadiet:

- Fasta platser i klassrummet
- Arbete med Lektionsdesign: tydlighet kring start och slut av lektioner samt kompetensutveckling.

Elever, lärare, elevhälsan samt rektorn uppger i intervju att studieron brister i flera klasser innevarande läsår. I årskurs 2 uppger både elever och lärare att flera elever

stör studieron dagligen. Elever berättar att det blir skrikigt i klassen varje dag och att det är flera elever i klassen som är högljudda. Elever i årskurs 3 bekräftar att det är skrikigt varje dag i årskurs 2, vilket hörs in i deras klassrum. Eleverna i årskurs 2 säger också att alla elever i klassen ofta kastar pennor rakt ut i klassrummet. Enligt eleverna säger lärare till eleverna som stör men det blir inte bättre. Lärare uppger att elever stör studieron genom exempelvis att springa runt i och utanför klassrummet, kräla på golvet, hoppa ut genom fönstret samt förstör undervisningen för hela klassen. Enligt lärare och rektorn undervisas några av eleverna i ett mindre sammanhang delar av dagen. Lärare berättar att dessa elever behöver stöd för att fungera i klassrummet och för att få studiero, vilket eleverna inte får under hela skoldagen. Lärare uppger att efter kl. 12.15 varje dag, när klassen har undervisning i helklass, stör enskilda elever studieron för resten av klassen eftersom deras stödbehov inte blir tillgodosedda. Enligt läraren behöver hen dagligen se efter elever som lämnar klassrummet, vilket innebär att undervisning då uteblir för hela klassen. Läraren säger att det har pågått innevarande läsår samt under hela förra läsåret, när eleverna gick i årskurs 1. Av schemat framgår att klassen har sju lektioner i veckan efter kl. 12.15. Lärare säger vidare att det har förekommit slagsmål under lektioner samt att det finns fler elever som involveras och som stör studieron.

Elever i årskurs 3 uppger att elever stör undervisningen varje vecka genom att skrika, springa omkring samt bråka och kasta saker på varandra under lektionerna. En elev uppger att studieron störs dagligen, en annan elev att det sker var tredje dag. Lärare uppger att eleverna pratar mycket på lektionerna samt att det är svårt för lärarna att få eleverna att förstå vilket klimat som det ska vara i klassrummet, samt att lärare dagligen behöver säga till eleverna. Både elever och lärare säger att det är samma elever som ofta stör undervisningen, tre – fyra elever. Lärarna uppger att de elever som ofta stör undervisningen lätt lämnar klassrummet vid motgångar vilket leder till att undervisningstid går förlorad då läraren behöver lämna klassen och leta efter eleverna. Det finns fler elever som ofta stör studieron enligt lärarna, men dessa elever lyssnar och upphör med beteendet vid tillsägelse.

Även i årskurs 5 uppger både elever och lärare att studieron brister exempelvis genom att enskilda elever springer runt i klassrummet under lektionerna. Det är enligt eleverna runt fem elever i klassen som upprepat stör undervisningen. Det sker på samtliga lektioner, i alla ämnen utom svenska, engelska och matematik. Även lärare och rektorn uppger att studieron brister. Lärare uppger att studieron är mycket dålig under innevarande termin och att ett par elever i klassen stör undervisningen genom att skrika, kasta saker, springa i väg, sparka på andra klassers klassrumsdörrar samt att verbalt kränka lärare. Därtill respekterar inte eleverna när lärare säger till. Både lärare och rektorn uppger att den bristande studieron i årskurs 5 påverkar elevernas kunskapsresultat negativt. Rektorn säger att klassen har blivit eftersatt under flera års tid.

Elever i årskurs 6 berättar att studieron i klassen har blivit mycket bättre än när de gick i årskurs 4 och 5. Det beror enligt eleverna på att elever har slutat samt att de

har bestämda platser i klassrummet. Eleverna säger att det är ca fem elever som upprepat stör undervisningen. Även lärare uppger att studieron har förbättrats i årskurs 6 jämfört med tidigare läsår. Lärare beskriver att eleverna upplever att studieron är tillräckligt bra men att det fungerar sämre i matematik, No (naturorienterande ämnen: biologi, fysik och kemi), teknik och bild där eleverna undervisas av en ny lärare. Lärare beskriver att eleverna på dessa lektioner pratar, avbryter läraren samt ifrågasätter uppgifter som ska genomföras. Den bristande studieron påverkar enligt lärare elevernas kunskapsresultat negativt.

Förebyggande arbete för att skapa studiero

På frågan om vilket förebyggande arbete som bedrivs för att skapa studiero ges ett fåtal exempel. Lärare i lågstadiet säger att de arbetar med Classroomscreen i klassrummet för att visa eleverna hur länge de ska jobba samt att Gaga-rinken på skolgården har delats upp mellan årskurser på rasterna. Det har enligt lärarna inneburit att studieron förbättrats då konflikter som skedde vid Gaga-rinken tidigare togs med in i klassrummet. Skolsköterskan beskriver att hen under förra läsåret i hälsosamtal fick till sig att det var stökigt på lektionerna i dåvarande årskurs 1. Skolsköterskan pratade därefter med klassen om respekt. Elevhälsan uppger att avseende enskilda elever som utmärkt sig har möten med vårdnadshavare skett. Rektorn ger som exempel på förebyggande arbete att en extra vuxen har satts in under förmiddagar i årskurs 2. Han säger vidare att årskurs 2 är en klass där arbetet inte riktigt lyckats. I dokumentation inför tillsynen skriver rektorn att det finns flera utmaningar med studieron på skolenheten, samt att det förebyggande arbetet består i relationellt arbete, särskild undervisningsgrupp samt behov av att arbeta mer med värdegrund för att öka studieron. Vidare uppger rektorn att ett arbete med livskunskap och psykisk hälsa kommer att påbörjas under höstterminen.

Utreda och åtgärda ordningsstörande beteende

Utredningar avseende elever som upprepat stör studieron, samt insatser för eleverna ska upphöra med sitt ordningsstörande beteende, har inte genomförts. Lärare, elevhälsan och rektorn uppger att det inte har gjorts några utredningar avseende elever som vid upprepade tillfällen stör ordningen i klassrummet. Därtill uppges att inga aktiva åtgärder har vidtagits för att få eleverna att upphöra med det störande beteendet. Lärare i lågstadiet uppger att det åligger den enskilda läraren att handskas med elevernas beteende, samt att det finns elever som stört studieron i över ett och ett halvt år. Lärare i mellanstadiet uppger att elever har stört ordningen i klassrummet även under föregående läsår exempelvis genom att kasta saker, sparka på klassrumsdörrar eller genom att kränka lärare verbalt, samt inte lyssna på lärares tillsägelser.

Skolenhetens ordningsregler

Skolinspektionen har inför tillsynen tagit del av skolenhetens ordningsregler samt tillhörande konsekvenstrappa. Ordningsreglerna är beslutade av rektorn. Elever, lärare och rektorn uppger samstämmt att eleverna inte har medverkat i

framtagandet av skolenhetens ordningsregler. Eleverna i mellanstadiet säger att ordningsreglerna följs till viss del.

Rättslig reglering

Av skollagen framgår att alla elever ska tillförsäkras en skolmiljö där undervisningen präglas av studiero. Med studiero avses att det finns goda förutsättningar för eleverna att koncentrera sig på undervisningen. Huvudmannen ska säkerställa att det på skolenheten bedrivs ett förebyggande arbete för att skapa studiero (5 kap. 3 § skollagen).

I förarbeten anges att ett förebyggande arbete för studiero innebär att skolan arbetar proaktivt med att ge eleverna goda förutsättningar till lärande genom att identifiera och undanröja hinder för lärande så att eleverna ska kunna ägna sig åt och koncentrera sig på undervisningen. Det kan bl.a. innebära att skolan förebygger ordningsstörningar genom väl förankrade ordningsregler och ett gemensamt förhållningssätt bland personalen och utveckling av det pedagogiska ledarskapet i klassrummet. Men det kan även innebära ett fokus på att erbjuda en varierad undervisning av hög kvalitet och de extra anpassningar, särskilda stöd och utmaningar som eleverna behöver. Utifrån en uppföljning och analys av vilka behov som finns i verksamheten kan både mer generella och särskilt riktade åtgärder behöva vidtas (Prop. 2021/22:160 s. 46.)

Av skollagen framgår att det ska finnas ordningsregler för varje skolenhet som rektorn beslutat om. Ordningsreglerna och hur de följs, ska regelbundet följas upp. Orsaken till uppföljningens resultat ska analyseras. Ordningsreglerna ska utarbetas, följas upp och, vid behov, omarbetas under medverkan av eleverna. (5 kap. 5 § skollagen).

Om en elev vid upprepade tillfällen stör ordningen eller uppträtt olämpligt eller om eleven gjort sig skyldig till en allvarigare förseelse, ska rektorn se till att saken utreds. Samråd ska ske med elevens vårdnadshavare. Om förutsättningarna för en utredning om särskilt stöd är uppfyllda, ska även en sådan utredning inledas (5 kap. 9 § skollagen).

Med utgångspunkt i vad som har framkommit vid en utredning enligt 9 § första stycket ska rektorn se till att åtgärder genomförs för att få eleven att ändra sitt beteende. (5 kap. 10 §§ skollagen).

I förarbeten anges att uppgifter som framkommer vid utredningen självfallet bör dokumenteras skriftligt. Vidare framgår att rektorn har en skyldighet att se till att det genomförs relevanta åtgärder i syfte att ändra en "störande" elevs beteende. Åtgärderna ska utformas utifrån vad som framkommit vid utredningen och ska därför vara anpassade till den enskilde elevens behov och förhållanden. En sådan åtgärd kan vara att tilldela eleven en skriftlig varning. Det kan också handla om att ge eleven stöd i undervisningen eller annat stöd från elevhälsan om det visar sig att eleven är i behov av detta (prop. 2009/10:165 s. 326 och 683).

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i skolans arbete med att tillförsäkra eleverna en skolmiljö där utbildningen präglas av studiero. Utredningen visar att i flera klasser ges eleverna inte goda förutsättningar att kunna koncentrera sig på undervisningen, utan i stället förekommer ordningsstörande beteende i stor omfattning. Studieron i flera klasser brister dagligen exempelvis genom att elever skriker, bråkar, för oväsen, bankar på dörrar till klassrum och springer omkring i eller utanför klassrummet. Studieron har dessutom för flera klasser varit bristande även under förra läsåret.

Vid Skolinspektionens tillsyn framkommer att det föreligger flera hinder för studiero utifrån situationen på skolenheten, bland annat görs det ingen uppföljning och analys på klassnivå för att ta reda på elevernas upplevelse av studieron och orsaken till att studieron brister. De åtgärder som skolenheten arbetar med är i stort generella och samma för alla klasser och tar inte sikte på de specifika behov som kan finnas i vardera klass utifrån elevernas ålder, mognad, förutsättningar och klassammansättning. Andra relevanta faktorer som påverkar studieron och lärarnas möjligheter att bedriva undervisning är att elever i behov av särskilt stöd ges sådant stöd för att få rätt förutsättningar att kunna tillgodogöra sig lärarens undervisning. Som framgår tidigare i detta beslut konstaterar Skolinspektionen att arbetet med att utreda och se till att elever i behov av särskilt stöd ges sådant stöd brister i flera delar. Det går inte att bortse ifrån korrelationen mellan uteblivit särskilt stöd och den bristande studieron som finns i majoriteten av klasserna på skolenheten. Ges eleverna inte rätt förutsättningar utifrån sina behov att kunna koncentrera sig på undervisningen utgör det i sig ett hinder för deras möjligheter att kunna ta del av undervisningen. Det är omständigheter som inte framkommer av skolans uppföljning och analys. Av skolenhetens uppföljning och analys framgår däremot att problemen med att uppbringa studiero är väl kända och att förutsättningarna för att kunna bedriva undervisning i klasserna har varit begränsande såväl innevarande läsår som föregående läsår. Avsaknaden av god studiero i elevernas studiemiljö har även försvårat för eleverna att nå kunskapskraven som de förväntas uppnå. Trots det har få insatser vidtagits för att säkerställa elevernas studiero och de insatser som genomförts har inte gett avsedd effekt. Skolinspektionen konstaterar sammantaget att verksamheten inte uppfyller skollagens krav i fråga om förebyggande arbete för att skapa studiero, då det saknas uppföljning och analys som omfattar faktorer och perspektiv som kan påverka studieron. Skolenheten kan därför inte heller vidta relevanta åtgärder för att förbättra studieron genom att identifiera och undanröja hinder för lärande så att eleverna ska kunna ägna sig åt och koncentrera sig på undervisningen.

Därtill har inga utredningar om ordningsstörande beteende genomförts trots att samma elever återkommande stört ordningen och uppträtt olämpligt under lektioner, vilket har en negativ inverkan på lärarens förutsättningar att upprätthålla studiero och genomföra undervisningen som planerat. Att elevers ordningsstörande beteende inte utreds innebär även att adekvata åtgärder för att få elever att ändra sitt beteende inte vidtas, samt att det ordningsstörande

beteendet fortsätter. En utredning om ordningsstörande beteende syftar till att få eleven att ändra sitt beteende. De åtgärder som skolenheten genomför kan exempelvis handla om att ge eleven stöd i undervisningen eller annat stöd som eleven är i behov av.

Vidare framgår att de ordningsregler som finns och som syftar till att ta ett gemensamt ansvar för studieron är inte förankrade med eleverna då eleverna inte getts möjlighet att medverka vid framtagandet av ordningsreglerna. Genom att förankra ordningsreglerna med eleverna kan det skapas en större insikt och förståelse samt efterlevnad av dem. Arbetet med att ta fram, förankra och utvärdera ordningsreglerna kan utgöra en värdefull del av skolenhetens övergripande värdegrundsarbete och i arbetet med att tillförsäkra eleverna en skolmiljö där utbildningen präglas av studiero.

Rutin för omhändertagande av mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Inför tillsynen har Skolinspektionen begärt in skolenhetens beslutade rutin för omhändertagande av mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning. Huvudmannen har inte inkommit med en sådan rutin och i intervju uppger rektorn att det saknas.

Rättslig reglering

Av skollagen framgår att det ska finnas skriftliga rutiner för hanteringen av omhändertagande av mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning som har beslutats av rektorn (5 kap. 4 e § skollagen).

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen konstaterar att rektorn inte har fattat beslut om en rutin för omhändertagande av mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning, vilket är en brist.

Val av ingripande

Skolinspektionen får förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten (26 kap. 10 § skollagen).

Alingsås kommuns verksamhet vid Sollebrunns skola F-6 uppfyller inte författningarnas krav vad gäller särskilt stöd och åtgärdsprogram, planen mot kränkande behandling, arbetet med elevernas studiero, trygghet och kränkande behandling, utreda och åtgärda elevers ordningsstörande beteende, elevernas deltagande i skolenhetens ordningsregler samt rutin för omhändertagande av mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning. Det finns därför

skäl att förelägga Alingsås kommun att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Anmärkning

Extra studietid

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

I dokumentation som Skolinspektionen tagit del av inför tillsynen samt i intervjuer med elever, lärare och rektorn framkommer att vid tidpunkten för tillsynsbesöket erbjöds inte eleverna i årskurs 4–6 att delta i undervisning i form av extra studietid. Efter Skolinspektionens besök har huvudmannen inkommit med uppgifter som visar att eleverna från oktober månad erbjuds att delta i extra studietid vid två tillfällen per vecka, en timme vid varje tillfälle. Ett av tillfällena, torsdagar mellan klockan 14.00 och 15.00, innebär att elever i årskurs 4 och 5 behöver vänta i en timme efter att deras sista lektion för att delta i extra studietid.

Rättslig reglering

I skollagen framgår att eleverna i årskurs 4–9 ska erbjudas att frivilligt delta i undervisning i form av extra studietid. Erbjudandet ska omfatta minst två timmar per vecka och undervisningen ska anordnas under eller i direkt anslutning till skoldagen vid den skolenhet som eleven tillhör (10 kap. 5a § skollagen).

Med skoldag avses schemalagd undervisning, s.k. håltimmar, raster och eventuellt annat som enligt skolans bedömning ingår i elevernas skoldag. I praktiken innebär det att studietiden kan anordnas på morgonen eller på eftermiddagen i anslutning till elevernas schemalagda ordinarie undervisning, men också under håltimmar som kan förekomma mellan schemalagda lektioner (Prop. 2021/22:111. Sid 36).

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att eleverna inte erbjuds extra studietid i direkt anslutning till skoldagen. Visserligen erbjuds eleverna numera extra studietid i två timmar, men ett av tillfällena innebär att elever i årskurs 4 och 5 behöver vänta en timme efter avslutad skoldag. Den extra studietiden erbjuds således inte i direkt anslutning till elevernas skoldag, utan efter att skoldagen är avslutad.

Val av ingripande

Skolinspektionen får i stället för att meddela ett föreläggande tilldela en huvudman som står under dess tillsyn en anmärkning vid mindre allvarliga överträdelser av vad som gäller för verksamheten (26 kap. 11 § skollagen). Huvudmannen är då skyldig att inom viss tid åtgärda de brister som föranlett anmärkningen. Alingsås kommuns verksamhet vid Sollebrunns skola F-6 uppfyller inte författningarnas krav vad gäller att eleverna erbjuds extra studietid i direkt anslutning till skoldagen. Utredningen visar emellertid att eleverna erbjuds extra studietid i rätt omfattning. Den del som brister stannar vid att eleverna vid ett av tillfällena i veckan inte

erbjuds extra studietid i direkt anslutning till deras skoldag vilket inte är i linje med skollagen och det kan hindra elever från att kunna ta del den extra studietid som erbjuds och som de kan vara i behov av. Mot denna bakgrund bedömer Skolinspektionen bristen som mindre allvarlig och finner därför skäl att tilldela ange Alingsås kommun en anmärkning.

Områden utan konstaterade brister

Garanti för tidiga stödinsatser

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

I intervju med lärare i förskoleklass och lågstadiet, där även speciallärare i lågstadiet deltog, framgår att kartläggningsmaterialen i förskoleklass, bedömningsstöden i årskurs 1 samt nationella prov i årskurs 3 genomförs inom befintlig tidsram. Speciallärare och lärare uppger att de har samarbetat vid genomförandet av vissa delar samt att de tillsammans diskuterar elevernas resultat efter genomförda material. Den särskilda bedömningen genomförs tillsammans med specialläraren. Rektorn och specialpedagogen är enligt lärare och speciallärare inbjudna att delta i diskussioner avseende elevernas resultat, men de deltar inte alltid. Både lärare och speciallärare uppger att de har diskussioner kring de elever i förskoleklass och lågstadiet som har extra anpassningar i undervisningen. Avseende uppföljning och överlämning till kommande stadie har aktuella klasser innevarade läsår samma klasslärare som föregående läsår, när eleverna gick i förskoleklass respektive årskurs 3.

Rättslig reglering

Av skolförordningen framgår att nationella kartläggningsmaterial ska användas för att kartlägga elevernas språkliga medvetenhet och matematiska tänkande i förskoleklassen. Kartläggningsmaterialen ska enligt Skolverkets föreskrifter genomföras under höstterminen (8 kap. 2 och 3 §§ skolförordningen, Skolverkets föreskrifter [SKOLFS 2019:16]).

Av skolförordningen framgår att nationella bedömningsstöd i matematik och svenska eller svenska som andraspråk ska användas i årskurs 1, samt att nationella prov ska användas i matematik och svenska eller svenska som andraspråk i årskurs 3 (skolförordningen 9 kap. 20, 21 och 22 b och c §§ skolförordningen, Skolverkets föreskrifter [SKOLFS 2016:66 samt 2020:202]).

Av skollagen framgår att om det utifrån nationella kartläggningsmaterial, nationella bedömningsstöd eller nationella prov finns en indikation på att en elev inte kommer att uppfylla kriterierna för bedömning av kunskaper i aktuella ämnen ska ansvarig förskollärare eller lärare, i samråd med personal med specialpedagogisk kompetens, en särskild bedömning av elevens kunskapsutveckling (3 kap. 4 och 4a §§ skollagen).

Av skollagen framgår att om det i förskoleklassen eller lågstadiet upptäcks att extra anpassningar behöver ges i svenska, svenska som andraspråk eller matematik ska ansvarig förskollärare eller lärare samråda med personal med specialpedagogisk kompetens vid planering av sådant stöd (3 kap. 4 och 4a § skollagen).

Av skollagen framgår det att det i slutet av förskoleklassen och i slutet av lågstadiet i grundskolan, ska genomföras en uppföljning av sådant stöd som getts enligt 5 § i svenska, svenska som andraspråk och matematik. Resultatet av denna uppföljning ska överföras till den lärare som ska ansvara för eleven i nästa årskurs (3 kap. 4 b § skollagen).

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Anmälan till rektorn om utredning av särskilt stöd

Av intervjuer med lärare, elevhälsan och rektorn framgår att en anmälan till rektorn, att elever trots extra anpassningar riskerar att inte nå de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas, görs genom att lärare fyller i en blankett som lämnas till rektorn. På blanketten anger lärare om elever har svårigheter att nå kunskapskraven eller om det är annat, exempelvis sociala svårigheter eller hög frånvaro.

Lärare i förskoleklass och lågstadiet, där speciallärare för förskoleklass och lågstadiet ingår, uppger att de elever som riskerar att inte nå kriterierna för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas anmäls till rektorn. Specialläraren, som även ingår i elevhälsan, tar med sig information om eleverna till elevhälsan och fungerar som länk tillbaka till arbetslaget. Lärarna säger att en anmälan till rektorn kan därefter kan gå tillbaka till lärarna om eleven inte har getts extra anpassningar eller det finns skäl att testa ytterligare extra anpassningar först.

Rättslig reglering

Av skollagen framgår att om det inom ramen för undervisningen eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen enligt 5 §, ska detta anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga (3 kap. 7 § skollagen).

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller föfattningarnas krav inom detta område. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

X Claes Börjesson

Beslutsfattare
Signerat av: Claes Börjesson

X Madeleine Olofsson

Föredragande
Signerat av: Madeleine Olofsson

I ärendets slutliga handläggning har även utredare Jin Sarac Batifi medverkat